

Bijlage 1 bij 2013-129190, brief aan de TK over de intensivering toezicht in het sociale zekerheidsdomein.

Maatregelen intensivering toezicht UWV, SVB en Inspectie SZW

Inleiding

Zowel UWV als SVB hebben permanente aandacht voor handhaving. Naast preventieve maatregelen is het beleid erop gericht gepleegde fraude te onderkennen, corrigeren en sanctioneren. Vanuit hun specifieke takenpakket en doelgroepen leggen UWV en SVB binnen hun handhaving verschillende accenten.

Zo werkt UWV vanuit de inlichtingenplicht en de inspanningsplicht die een burger tegenover UWV heeft. Hij of zij moet tijdig melding doen van alle omstandigheden die relevant zijn voor recht, hoogte of duur van de uitkering (de inlichtingenplicht). Een uitkeringsgerechtigde mag daarnaast bij ziekte het herstel niet belemmeren en dient bij werkloosheid al het nodige te doen om nieuw werk te vinden (de inspanningsplicht). Om burgers hierbij te ondersteunen zet UWV in op duidelijke voorlichting. Schiet de burger tekort bij één van beide verplichtingen, dan kan UWV een boete opleggen of de uitkering tijdelijk of blijvend korten.

SVB richt zich op de goede bekendheid van haar cliënten met hun plichten en het zorgvuldig controleren en verifiëren van gegevens bij de toekenning van uitkeringen. Door middel van risicoanalyse en gegevensuitwisseling met andere instanties in Nederland en in het buitenland vindt gerichte detectie plaats. Sanctionering leidt tot terug- en invordering van teveel betaalde uitkeringen en oplegging en incasso van administratieve sancties.

In het regeerakkoord heeft het kabinet de mogelijkheid opgenomen om door versterking van het toezicht van UWV en SVB te besparen op uitkeringen. Dit doen UWV en SVB door meer inzet op preventief toezicht, controle, opsporing en afdoening. De voorstellen die de organisaties hiervoor hebben ingediend, worden in het vervolg toegelicht. Naar aanleiding van een verzoek van uw Kamer worden voorstellen bij de Inspectie SZW hierin meegenomen.

Maatregelen ter versterking toezicht UWV

1. Uitbreiding van controles, verwerken van extra signalen

De maatschappelijke tolerantie voor misbruik en fraude is de afgelopen jaren sterk teruggelopen. Als gevolg van de verhoogde aandacht die UWV sinds 2012 aan handhaving geeft, neemt het aantal interne en externe meldingen over mogelijk misbruik aan UWV al enige tijd flink toe. Ook het intensiveren en verbeteren van samenwerkingsverbanden met partijen als de Belastingdienst, gemeenten en politie heeft geleid tot meer signalen over mogelijke regelovertreding en/of niet nakomen van verplichtingen. In 2013 heeft UWV tijdelijk extra middelen ontvangen om extra signalen te verwerken en op te volgen. Een structurele vergroting van de capaciteit vormt

het sluitstuk op de integrale aanpak van fraude en handhaving. Met de voorgenomen capaciteitsuitbreiding zal UWV haar aanpak de komende jaren voortzetten en de grotere aantallen signalen adequaat verwerken. Het UWV zal hiervoor de komende vier jaar 92 fte extra inzetten. De kosten gedurende deze periode bedragen circa € 29 miljoen en de verwachte opbrengsten € 48 miljoen tot en met 2020. Het UWV zal gedurende deze periode de opbrengsten monitoren. Indien blijkt dat de instroom van signalen blijft toenemen zal mogelijk een aanvullend voorstel worden geformuleerd.

2. Handhaving WW gedurende de eerste drie maanden werkloosheid

Het belangrijkste onderdeel van het voorstel van UWV betreft een op preventie gerichte uitbreiding van de handhaving in de eerste drie maanden werkloosheid. Op dit moment vindt gedurende die eerste drie maanden uitsluitend digitale dienstverlening plaats. Werkzoekenden gebruiken in deze periode de werkmap om hun sollicitatieactiviteiten vast te leggen en worden ondersteund via de werkmap en werk.nl. Met klantgroepen die een verhoogd risico op het niet (voldoende) naleven van de plichten kennen gaat UWV specifiek op handhaving gerichte gesprekken voeren. Het in dit gesprek toelichten en benadrukken van de rechten, maar vooral ook de plichten van WW-gerechtigden heeft een positief effect. Uit een pilot van UWV is gebleken dat als gevolg van de gesprekken een gemiddeld snellere uitstroom uit de uitkering optreedt. Deze benadering leidt daarmee tot een daling van de uitkeringslasten. UWV gaat – in beginsel - voor de duur van vier jaar (afhankelijk van de uitkomsten van de monitor) de in de pilot gehanteerde aanpak op bredere schaal invoeren. Aan de hand van controlegroepen wordt onderzocht in hoeverre met extra preventieve handhaving ook daadwerkelijk grotere uitstroomeffecten bereikt worden. Hiertoe zal UWV vanaf 2014 143 fte per jaar extra inzetten. Tegenover circa € 63 miljoen aan kosten die hiermee gemoeid zijn van 2014 tot en met 2017 staan verwachte besparingen op de uitkeringslasten van circa € 220 miljoen. Derealisatie van deze effecten zal door middel van een monitor gevolgd worden.

3. Uitbreiding van samenwerking in de keten en gebruikmaken van gegevensuitwisseling

Uit onderzoek binnen UWV blijkt een toename van het fraudefenomeen schijnconstructies. Hierbij worden op papier dienstverbanden aangegaan zonder dat daar een tegenprestatie in de vorm van arbeid tegenover staat: het zgn. gefingeerd dienstverband. Een dergelijk dienstverband kan op enig moment worden verzilverd in de vorm van een uitkering, maar kan ook dienen voor het verkrijgen van leningen of als garantstelling bij een gezinshereniging en tal van andere doeleinden. Werkgever en (pseudo)werknemer spannen samen in een lucratieve vorm van fraude die leidt tot onacceptabele maatschappelijke uitkomsten op het vlak van de arbeidsmarkt, de sociale zekerheid, belastingen en immigratie. In dit onderdeel van het voorstel worden uitkeringsontvangers aangepakt die via gefingeerde dienstverbanden ten onrechte een uitkering of een te hoge

uitkering ontvangen. In nauwe samenwerking met ketenpartijen Belastingdienst, IND en Inspectie SZW verwacht het UWV meer zaken op te sporen en af te handelen. Zo zullen gezamenlijke data-analyses worden uitgevoerd en wordt de alertheid op deze constructie met trainingen verhoogd. Voor de afwikkeling van de toename aan signalen die deze maatregelen zullen opleveren is tevens extra capaciteit nodig. In totaal zullen UWV en Inspectie SZW de komende 4 jaar 8 respectievelijk 13 fte extra inzetten. De maatregelen kosten circa € 7,5 miljoen en zullen naar verwachting € 19 miljoen opleveren.

In het Sociaal Akkoord zijn eveneens middelen vrijgemaakt voor de Inspectie SZW ten behoeve van de bestrijding van schijnconstructies. Het Actieplan Schijnconstructies richt zich op werkgevers die via gefingeerde dienstverbanden minder dan de CAO overeengekomen lonen betalen of geen of onvoldoende sociale premies afdragen. In combinatie met de eerder genoemde maatregelen - die zich op uitkeringsontvangers richten - kunnen UWV en de Inspectie SZW zo deze vorm van fraude samen integraal en daarmee effectiever bestrijden.

Nieuwe initiatieven

Een aanpak die de handhaving richt op specifieke risicogroepen binnen de WGA biedt mogelijk goede kansen. Met UWV zal de komende maanden worden verkend of een dergelijke vorm van handhaving bij WGA uitgewerkt kan worden in de vorm van een pilot.

Maatregelen ter versterking toezicht SVB

Een groot deel van de handhaving van de SVB, en daarmee van de ingediende voorstellen, richt zich op de controle van de samenlevingsvorm in het kader van de AOW, Anw en WWB 65+. In het regeerakkoord is afgesproken dat de uitkering van iedere AOW'er die samenwoont met één of meer volwassenen per 2015 wordt vastgesteld op 50% van het netto minimumloon. Daarnaast heeft de commissie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid in haar brief van 15 mei jl. gevraagd een verkenning op te stellen van alternatieven voor de huidige invulling van het criterium samenwonen in de AOW. In de SZW-begroting 2014 heeft de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid aangegeven dat de regels voor samenwonen in de AOW per 2015 vereenvoudigd worden. Beide onderdelen kunnen niet los worden gezien van de voorgestane versterking van het toezicht. De voorstellen die zich richten op de controle van de samenlevingsvorm zijn daarom vooralsnog aangehouden. De Kamer zal daarom te zijner tijd geïnformeerd worden over eventueel aanvullende maatregelen in het kader van deze businesscase.

Niettemin liggen bij de SVB ook nu al kansen bij het versterken van preventieve voorlichting, het intensiever oppakken van signalen en verder benutten van gegevensuitwisseling op andere terreinen.

1. *Uitbreiding van controles, verwerken van extra signalen*

Het niet opgeven van vermogen en verblijf in het buitenland aan de gemeente of de SVB door WWB/AIO-gerechtigden vormt een belangrijk frauderisico. De SVB bevraagt AIO-klienten uitdrukkelijk op vermogen in het buitenland. Alleen al het stellen van die vraag, zonder verder onderzoek, leidt tot meldingen van buitenlands vermogen. Attachéonderzoek in het buitenland en oproepingen op de SVB-vestigingen zijn echter de enige instrumenten om afdoende controle te verrichten op buitenlands verblijf en buitenlands vermogen, indien een dergelijke melding niet spontaan wordt gedaan. Het aantal onderzoeken wordt op dit moment begrensd door de beschikbare capaciteit. In het kader van de businesscase zal SVB de capaciteit voor onderzoeken uitbreiden met 2 fte. De kosten van deze inzet voor vier jaar bedragen circa € 0,5 miljoen met een verwachte opbrengst van ruim € 1 miljoen. De SVB zal de feitelijke opbrengst monitoren.

Maatregelen ter versterking toezicht Inspectie SZW

In het AO Handhaving van 28 november 2012 is aan uw Kamer toegezegd inzicht te geven in een zelfstandige businesscase voor de Inspectie SZW (TK 2012-2013, 17050, nr. 426). De Inspectie SZW heeft daarop onderzocht of voor haar werkzaamheden een positief voorstel kon worden opgesteld.

Het is niet mogelijk om een voorstel te ontwikkelen waarbij de kosten van toezicht worden opgebracht uit de daaruit voortvloeiende boeteopbrengsten (circa € 40.000 per fte). De Inspectie SZW onderzoekt in het kader van de invulling van de taakstelling Rutte II wel de mogelijkheden om de kosten van inspectie of herinspectie door te berekenen aan bedrijven. In het recent verschenen rapport van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) 'Toezien op publieke belangen'¹ is een aanbeveling opgenomen met betrekking tot het doorberekenen van toezicht. De aanbeveling luidt: 'heroverweeg het uitgangspunt om toezicht in beginsel geheel uit algemene middelen te betalen en bekijk hoe gedeeltelijk doorberekenen van de kosten van toezicht prikkels kan verschaffen voor onder toezicht gestelde partijen om meer eigen verantwoordelijkheid te nemen.

Daarnaast zal de Inspectie SZW via een eenjarige pilot onderzoeken of een positief voorstel mogelijk is voor de aanpak van grootschalige georganiseerde uitkeringsfraude. De opzet daarbij is of door extra en specifiek op grond van signalen van UWV gerichte inzet op de aanpak van grootschalige georganiseerde uitkeringsfraude voldoende op de uitkeringslasten kan worden bespaard om de voor deze aanpak benodigde inspectiecapaciteit te kunnen bekostigen.

Verwerking financiële gevolgen en gevolgen formatie

De financiële gevolgen van de hierboven genoemde maatregelen worden verwerkt in de voorjaarsnota 2014 (de 1^e supplettoire begrotingswet). De

¹ WRR, rapport 'toezien op Publieke belangen' 28 augustus 2013, aanbeveling 7, blz. 158

uitbreiding van de capaciteit wordt verwerkt in de uitvoeringsbudgetten van de organisaties. De opbrengsten worden verwerkt in de ramingen van de uitkeringsregelingen van SZW en de boeteopbrengsten van de Inspectie SZW. In onderstaande tabel worden de financiële consequenties weergegeven. Vanwege het incassoritm van de zbo's lopen de opbrengsten door tot en met 2020. Door afronding ontstaan verschillen tussen de bedragen uit de tekst en de bedragen uit de tabel. De bedragen uit de tabel worden verwerkt in de SZW-begroting.

Financiële consequenties BC's (in mln. €)	2014	2015	2016	2017	2018- 2020	Totaal
Intensivering capaciteit UWV	24,1	24,1	23,2	23,2		94,6
Intensivering capaciteit SVB	0,1	0,1	0,1	0,1		0,4
Intensivering capaciteit Inspectie SZW	1,3	1,3	1,3	1,3		5,2
Totaal kosten businesscases	25,5	25,5	24,6	24,6		100,2
Totaal opbrengsten businesscases	65,4	68,6	71,1	72,7	11,4	289,1
Saldo businesscases (netto-effectiviteit)	39,9	43,1	46,5	48,1	11,4	188,9